

MIGRACJE. POLSKA NA TLE EUROPY

Dorota CZAKON-TRALSKI¹, Iwona KŁÓSKA^{2*}

¹ Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN, Instytut Filozofii i Socjologii, Kraków;
dorota.czakon-tralski@up.krakow.pl

² Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej; i_kloska@wp.pl

* Korespondencja

Streszczenie: Artykuł pokazuje główne trendy migracyjne w zjednoczonej Europie w ostatnich latach. Zgodnie z raportem Eurostatu w 2015 roku najwięcej pozwoleń na pobyt dla osób spoza UE, wydały władze Wielkiej Brytanii, następnie Polska i Francja. Można wskazać różne powody przyjazdu do Europy w zależności od narodowości. I tak z powodów rodzinnych najczęściej przyjeżdżają Marokańczycy, w celach edukacyjnych Chińczycy, za pracę Ukraińcy, natomiast z innych powodów (często politycznych) Białorusini. Jeżeli chodzi o Polskę to od czasu zakończenia II wojny światowej, aż do roku 2016 więcej osób wyjeżdżało niż do Polski przyjeżdżało (ujemne saldo migracji). W 2016 r. po raz pierwszy wystąpiło dodatnie saldo migracyjne.

Słowa kluczowe: trendy migracyjne, powody emigracji, saldo migracji.

MIGRATIONS. POLAND IN COMPARISON WITH OTHER COUNTRIES IN EUROPE

Abstract: The article presents main tendencies in migration within the United Europe in the recent years. According to the Eurostat report conducted in 2015, the majority of permissions to stay in the EU for the migrants from outside the EU, was issued by the United Kingdom, next was Poland and France. Several reasons can be indicated for the migrants to the EU, depending upon the nationality. And so, family reasons were indicated by the Moroccans, the Chinese arrive due to educational reasons, work is the cause of the newcomers from Ukraine, while other reasons (incl. political ones) have been pointed out by the Belorussians. Considering Poland from the end of the WW II, more Poles left Poland than the newcomers arrived. In 2016 for the first time there were more arrivals than emigrants.

Keywords: migration tendencies, causes for emigration, emigration saldo.

1. Wprowadzenie

Migracje są stałym elementem ludzkiej egzystencji. Przemieszczanie się, określane również jako ruch wędrowski było warunkiem koniecznym rozwoju wielu cywilizacji. Geograf, Ernst G. Ravenstein, urodzony w XIX wieku prekursor badań nad migracjami, stwierdził wręcz, że: „Migracja oznacza życie i postęp, ludność zasiedziała – stagnację” (Ravenstein, 1889, p. 288).

Jednak odkąd ludzie zaczęli prowadzić osiadły tryb życia, nigdy nie przemierzali się tak masowo jak współcześnie.

W naukach społecznych interesujące są przede wszystkim te przemieszczenia, którym towarzyszą zmiany stałego lub czasowego miejsca pobytu. Jednak długość okresu, od którego uznaje się pobyt za czasowy lub stały, krótko albo długookresowy zależy od uregulowań prawnych stosowanych przez konkretne państwo. Według międzynarodowych zaleceń pobyt powyżej dwóch miesięcy w nowym miejscu zamieszkania uznaje się za krótkookresowy, a powyżej roku za długookresowy (Holzer, 1999).

Migracje mogą mieć różne przyczyny, ekonomiczne, społeczne, polityczne. Obecnie najczęściej podkreśla się ekonomiczny powód przemieszczania się ludzi, chociaż nie mniej istotnym czynnikiem są kwestie polityczne. Emigrantami politycznymi są więc osoby, które opuszczają własny kraj ze względu na działania wojenne, prześladowania, albo obawę przed nimi. Emigracja może mieć charakter dobrowolny lub przymusowy, legalny lub nielegalny.

Zjawisko migracji może być spowodowane przyczynami związanymi z miejscem, które się opuszcza (*push effect, push factor*, czynniki wypychające) lub z miejscem, do którego się zmierza (*pull effect, pull factor*, czynniki przyciągające). Ostatecznie na emigrację równolegle nakładają się obydwie te siły. Czynniki tworzące siły wypychające i przyciągające mogą mieć charakter społeczny, ekonomiczny, psychologiczny czy demograficzny. Najważniejsze wydają się być czynniki ekonomiczne, takie jak, w przypadku sił ekspulsywnych, odśrodkowych: przeludnienie agrarne, niedorozwój przemysłu, w konsekwencji nadmiar rąk do pracy, i wynikająca z tego pauperyzacja obejmująca szerokie kręgi społeczeństwa. W zakresie zaś sił przyciągających istotne wydaje się: duże zapotrzebowanie na najemną siłę roboczą o różnym stopniu kwalifikacji lub bez kwalifikacji do pracy w przemyśle, transporcie, rolnictwie czy usługach. Ważnym czynnikiem przyciągającym może być też ogólnie wyższy standard życia materialnego, przede wszystkim wyższe płace, czasem lepsze warunki pracy czy zamieszkania.

Istotne wydają się być również czynniki o charakterze pozaekonomicznym, socjopsychologiczne, m.in. tradycje emigracyjne, bardzo silne w niektórych środowiskach społecznych, zachęta i namowy krewnych i sąsiadów (będących już jakiś czas na emigracji) lub oficjalnych instytucji.

2. Podstawy metodologiczne

Dokładny przepływ ludności jest trudny do „zmierzenia”, w dużej mierze opiera się na szacunkowych danych, gdyż nie ma w poszczególnych państwach jednolitego systemu zbierania informacji na ten temat. Niniejszy artykuł powstał w oparciu o dane Eurostatu jak również Głównego Urzędu Statystycznego, czyli obejmuje dane oficjalne, rejestrowane.

Podejmiemy w nim starania, by zweryfikować hipotezę, iż Polska, tak jak inne kraje Unii Europejskiej, jest atrakcyjnym krajem, do którego migrują obcokrajowcy, jednak powody przyjazdu do Polski są inne niż do krajów Europy Zachodniej.

3. Współczesne migracje

Przyjmuje się, że w latach 1970-2005 liczba migrantów międzynarodowych wzrosła z 82 do 200 milionów, obejmując 3% ludności świata (Betts, 2012), w 2013 – 3,2% a w 2015 – 3,3% (Global..., 2016, p. 5). Obecnie szacuje się, że migranci stanowią ponad miliard ludzi na świecie lub więcej niż 1 na 7 osób. W ostatnich latach wzrosła również o 45% (w ciągu 3,5 roku) światowa populacja migrantów przymusowych, uchodźców. Do połowy 2015 roku, szacowano ich liczbę (dane The Office of the United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR) na 15,1 miliona, głównie z powodu wojny domowej w Syrii, ale również konfliktów w Iraku, Sudanie Południowym, Demokratycznej Republice Konga (DRK) i Nigerii (Global..., p. 8).

Stale wzrasta również migracja w ramach Unii Europejskiej z 2,39 miliona osób w 2002 roku do 2,67 milionów w 2005. Natomiast migracja do i z pozostałych państw świata pozostaje na podobnym poziomie, to jest średnio 2,23 miliona imigrantów i 1,11 miliona emigrantów. W sumie w 2002 roku wyemigrowało 4,58 miliona osób, w 2003 – 4,81 miliona, w 2004 – 4,93 miliona, w 2005 – 4,87 miliona osób. Saldo migracji w stosunku do reszty świata wynosiło więc średnio 1,1-1,2 miliona osób każdego roku (Salzmann, Edmonston, Raymer, 2010).

W Unii Europejskiej udział obcokrajowców jest jeszcze wyższy – w 2004 roku według danych Eurostatu wynosił ok. 25 milionów, co stanowi prawie 5,5% całej ludności. W większości krajów odsetek ten wynosił 2-8%, najmniej na Słowacji (mniej niż 1% całej populacji) najczęściej w Luksemburgu (39%). W latach 1980–2004 odsetek obcokrajowców w większości państw członkowskich UE był na podobnym poziomie albo zwiększył się. Najbardziej znaczący wzrost zanotowano w Luksemburgu, następnie w Hiszpanii, na Cyprze, w Grecji, Irlandii i Austrii (Daman, Komisja Europejska, 2007, ss. 2-4). Rekordowy pod względem osób przybyłych do Europy był rok 2015. Do tej pory trudno określić dokładne

rozmiary masowego napływu uchodźców z Bliskiego Wschodu i innych migrantów z Afryki i Azji, szacuje się, że jest to około milion osób (Biuletyn..., 2015, s. 4).

W 2015 r. największy przyrost ludności pojawił się w Niemczech i Austrii (regiony miejskie Insbrucka i Wiednia), a także w Wielkiej Brytanii (południowo-wschodniej), w południowych regionach państw skandynawskich, a także w kilku regionach Belgii, Francji i Luksemburga. Największy wzrost populacji zarejestrowano w dwóch regionach niemieckich: Trier Kreisfreie Stadt (zachodnie Niemcy) gdzie całkowita liczba mieszkańców wzrosła w 2015 r. o 5,8% (58 na 1000 mieszkańców) i Schwerin Kreisfreie Stadt (w kraju związkowym: Meklemburgia-Pomorze Przednie) ze wzrostem 49 na 1000 mieszkańców, a także trzech regionach Londynu: Tower Hamlets (na wschodzie) z przyrostem 55 na 1 000 mieszkańców, Westminster przyrost 46 na 1000 mieszkańców i Camden & City of London 42 osoby na 1000 mieszkańców (Eurostat..., 2017, s. 39).

1 stycznia 2016 r. w państwach członkowskich UE mieszkało 35,1 mln osób, które urodziły się poza obszarem UE. Liczba osób zamieszkałych w państwach członkowskich UE, będących obywatelami państw nieczłonkowskich, wynosiła 20,7 mln, stanowiły one 4,1% ludności UE-28 (Eurostat..., 2016). Ponadto w dniu 1 stycznia 2016 r. w państwach członkowskich UE mieszkało 16,0 mln osób posiadających obywatelstwo innego państwa członkowskiego UE.

W wielu miejscach Europy, migranci przyczyniają się do dodatniego przyrostu ludności, gdyż naturalny przyrost demograficzny jest ujemny.

4. Emigracja udokumentowana

Jak wspomniano wyżej, nie wszystkie przepływy ludności można dokładnie określić, wskazując ich rozmiary. Udokumentowanym wskaźnikiem, który może mieć walor porównawczy, są wydane przez poszczególne państwa pozwolenia (pierwsze) na pobyt.

W 2015 roku w całej Unii Europejskiej wydano 2 605 629 pierwszych pozwoleń na pobyt dla obywateli spoza UE (Eurostat 2016), w 2016 r. takich pozwoleń było już 3 358 352 (Eurostat..., 2016).

Zgodnie z raportem Eurostatu w 2015 roku najwięcej pozwoleń na pobyt dla osób spoza UE, wydały władze Wielkiej Brytanii – 633,0 tys. (wzrost o 65,2 tys. w porównaniu z 2014 rokiem). W 2016 r. Wielka Brytania dalej pozostała na pierwszym miejscu w ilości wydanych pozwoleń, zwiększając ich liczbę do 865 894.

W 2015 r. na drugim miejscu znalazła się Polska wydając 541,5 tys. pozwoleń (wzrost o 186,1 tys. w porównaniu z 2014 rokiem). W 2016 r. Polska nadal była na drugim miejscu zwiększając jeszcze liczbę pierwszych pozwoleń do 585 969. Zdecydowana większość imigrantów przyjeżdżających do Polski pochodzi z Ukrainy.

Tabela 1.*Pierwsze pozwolenia na pobyt w Państwach Unii Europejskiej*

Państwa wydające pozwolenia	2015	2016 ¹
EU-28	2 605 629	3 358 352
Wielka Brytania	633 017	865 894 (1.)
Polska	541 583	585 969 (2.)
Francja	228 687	235 011 (4.)
Niemcy	194 813	504 849 (3.)
Hiszpania	192 931	211 533 (6.)
Włochy	178 884	222 398 (5.)
Szwecja	110 623	146 740 (7.)

Źródło: dane Eurostat.

Na trzecim miejscu w 2015 r. znalazła się Francja, wydając 226,6 tys. pozwoleń na pobyt dla osób spoza UE. W 2016 r. Francja również zwiększyła liczbę wydanych pozwoleń do 235 011, jednak w tym roku Niemcy wydały ich zdecydowanie więcej bo 504 849 (największy wzrost w porównaniu do 2015 r.) odbierając Francji trzecie miejsce.

Na czwartym miejscu w 2015 roku były Niemcy, które przyjęły w swoje granice 194,8 tys., następnie Hiszpania (192,9 tys.) i Włochy (178,9 tys.) legalnych imigrantów spoza UE. Szczegółowe dane przedstawia powyższa tabela.

Analizując dane dotyczące wydawanych pozwoleń na pobyt dla obywateli państw spoza UE wyraźnie widać różnice związane z powodami. Ogółem w 2015 r. prawie 30% wszystkich pozwoleń dotyczyło łączenia rodzin, jednak przyczyna ta zdecydowanie dominowała wśród dokumentów wydanych przez Niemcy (68,7%), Włochy (61,1%) i Hiszpanię (53,1%) natomiast w najmniejszym stopniu dotyczyła Polski (0,2%) i Wielkiej Brytanii (14,2%). W celach podjęcia edukacji ogółem wydano 525 635 pozwoleń (20,2% spośród wszystkich). Najwięcej w Wielkiej Brytanii (36,2% wszystkich wydanych w tym kraju), Francji (30,9%), proporcjonalnie najmniej w Polsce, Szwecji i Niemczech. W celach zawodowych, najwięcej pozwoleń wydała Polska (69,3% wszystkich wydanych w naszym kraju) a następnie, proporcjonalnie ponad trzy razy mniej Hiszpania (21,5%). Proporcjonalnie najmniej pozwoleń ze względu na pracę wydano w Niemczech (6,9%), Francji (9,3%) i Włoszech (9,7%). „Inne powody” ogółem stały się podstawą wydania niespełna ¼ wszystkich dokumentów w EU. Powyżej przeciętnej znalazła się Szwecja (wydając dla ponad 1/3 pozwoleń z tego tytułu) i Wielka Brytania (wydając dla prawie 1/3 pozwoleń z „innych powodów”) (Eurostat 2016).

Tabela 2.*Państwa wydające pozwolenia a powody w 2015 r.*

Państwa wydające pozwolenia	2015				
	Liczba osób	Powody rodzinne (%)	Edukacja (%)	Praca (%)	Inne powody (%)
EU-28	2 605 629	28,9	20,2	27,2	23,8
Wielka Brytania	633,017	14,2	36,2	18,7	30,9
Polska	541,583	0,2	7,3	69,3	23,3
Francja	228,687	40,8	30,9	9,3	19,1

cd. tabeli 2.

Niemcy	194,813	68,7	8,6	6,9	15,8
Hiszpania	192,931	53,1	17,2	21,5	8,2
Włochy	178,884	61,1	12,8	9,7	16,4
Szwecja	110,623	41,9	8,1	14,2	35,8

Źródło: dane Eurostat.

Kolejny rok (2016) przyniósł nie tylko zmiany w liczbie wydanych pozwoleń, o czym była mowa wyżej, ale również w ich strukturze. Zmiany te dotyczą głównie faktu, iż wydano proporcjonalnie mniej pozwoleń ze względów rodzinnych (23,2% w stosunku do 28,9% w 2015 r.) i więcej z powodów „innych” (30,7% w stosunku do 23,8%). Pozwolenia w celach podjęcia edukacji i pracy pozostały ogółem na podobnym poziomie.

Tabela 3.

Państwa wydające pozwolenia a powody w 2016 r.

Państwa wydające pozwolenia	2016				
	Liczba osób	Powody rodzinne (%)	Edukacja (%)	Praca (%)	Inne powody (%)
EU-28	3 355 506	23,2	20,7	25,4	30,7
Wielka Brytania	865,894 (1.)	10,3	42,2	13,5	34,0
Polska	585,969 (2.)	1,4	5,6	84,3	8,7
Francja	235,011 (4.)	39,9	31,3	9,8	18,9
Niemcy	504,849 (3.)	27,1	9,1	7,8	55,9
Hiszpania	211,533 (6.)	54,4	16,8	18,0	10,7
Włochy	222,398 (5.)	45,5	7,6	4,2	42,7
Szwecja	146,740 (7.)	32,5	6,0	10,7	50,8

Źródło: dane Eurostat.

W poszczególnych państwach największe zmiany dotyczące struktury pozwoleń kształtowały się następująco: wśród powodów rodzinnych w Niemczech (spadek z 68,7% do 27,1) i Włoszech (spadek z 61,1% do 45,4), wśród celów edukacyjnych w Wielkiej Brytanii (wzrost z 36,2% do 42,2) i we Włoszech (spadek z 12,8% do 7,6), wśród pozwoleń na pracę w Polsce (wzrost w liczbie pozwoleń na pracę z 69% do 84,3) i Włoszech (spadek z 9,7% do 4,2), natomiast wśród „innych powodów” w Niemczech (wzrost z 15,8% do 55,9), Włoszech (wzrost z 16,4% do 42,7) i Szwecji (wzrost z 35,8 do 50,8).

Wśród wszystkich pozwoleń wydanych w 2015 roku blisko 1/5 dotyczyła wydanych obywatelom Ukrainy, następnie Stanów Zjednoczonych i w dalszej kolejności Chin. Szczegółowe dane dotyczące 10 państw najliczniej reprezentowanych przedstawia Tabela 4.

Tabela 4.

Obywatelstwo a pozwolenia na pobyt w EU w 2015 r.

10 państw najliczniej reprezentowanych	Liczba
Łącznie w EU	2 605 629
Ukraina	499 992
USA	261 760
Chiny	167 118
Indie	135 514
Syria	104 134

cd. tabeli 4.

Maroko	96 099
Białoruś	82 024
Rosja	73 528
Turecja	58 131
Brazylia	57 027

Źródło: Eurostat 2016.

Różne są powody przyjazdu do Europy osób spoza Unii. W pozwoleniach na pobyt uwzględnia się 4 kategorie: powody rodzinne, cele edukacyjne, pracę i inne powody (wśród których mieszczą się polityczne). Ogółem najczęstszy powód wydania pozwolenia na pobyt to łączenie rodzin, który dotyczy blisko 30% wszystkich pozwoleń. Nieznacznie mniej osób (27,2%) dostaje pozwolenie ze względu na pracę, w następnej kolejności są to „inne powody” (23,8%), a najrzadziej z powodu podjęcia edukacji (1/5 wszystkich pozwoleń).

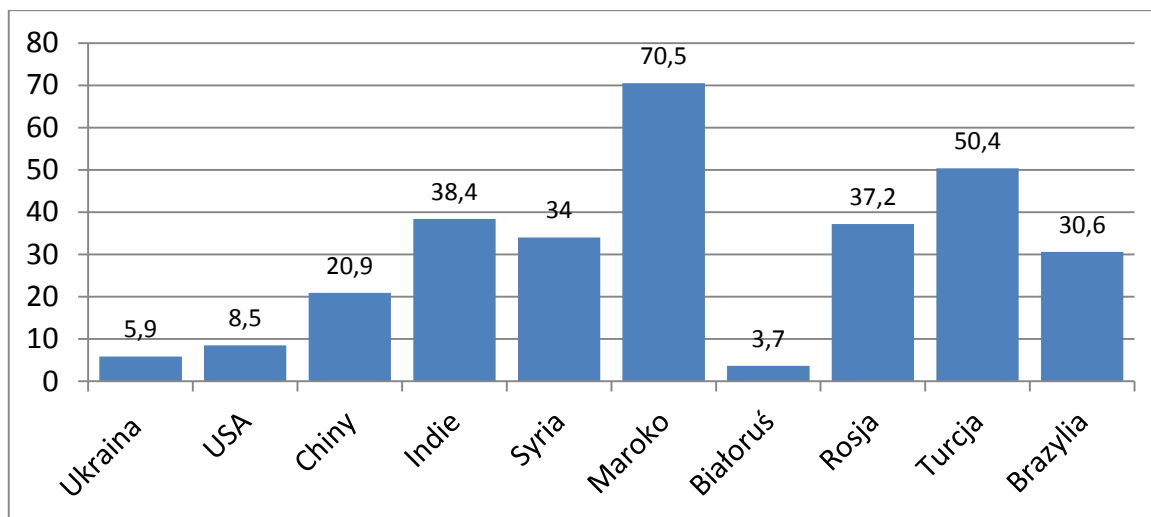
Tabela 5.

Obywatelstwo a powody otrzymania pozwolenia na pobyt w EU w 2015 r. (w %)

Państwo	Powody rodzinne	Edukacja	Praca	Inne powody
Łącznie	28,9	20,2	27,2	23,8
Ukraina	5,9	6,1	75,2	12,9
USA	8,5	30,8	14,5	46,2
Chiny	20,9	61,2	11	6,9
Indie	38,4	15,4	38,5	7,7
Syria	34	1,5	1	63,5
Maroko	70,5	11	11,4	7,1
Białoruś	3,7	4,7	7,2	84,4
Rosja	37,2	20	18,4	24,5
Turecja	50,4	23,7	8,4	17,5
Brazylia	30,6	42,7	13,1	13,6

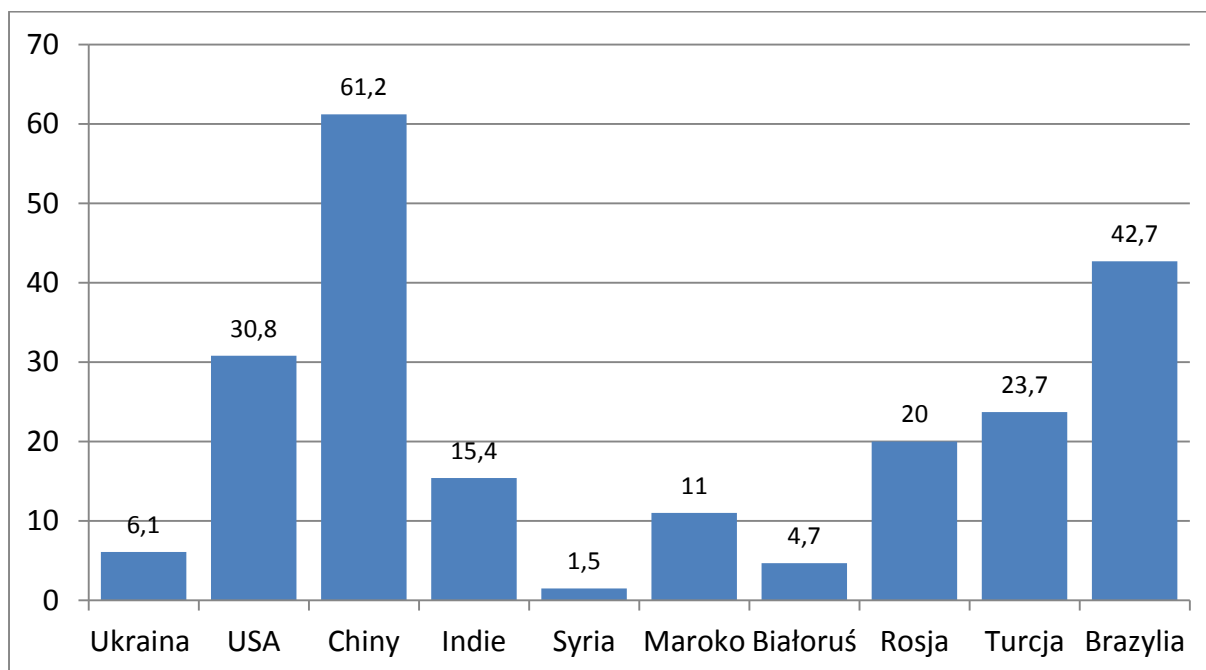
Źródło: dane Eurostat 2016.

Jednak patrząc przez pryzmat obywatelstwa należy podkreślić znaczące różnice. Poszczególne narodowości z zupełnie innych powodów przyjeżdżają do Europy. I tak, Ukraińcy zdecydowanie najczęściej spośród wszystkich nacji przyjeżdżają „za chlebem”. Z powodu podjęcia pracy $\frac{3}{4}$ z nich dostało pozwolenie na pobyt. Pozostałe powody są wśród nich zdecydowanie mniej popularne. Amerykanie natomiast najczęściej (46,2%) mają „inne powody” starania się o pozwolenie na pobyt lub przyjeżdżają w celach edukacyjnych (30,8%). Chińczycy zdecydowanie najczęściej (61,2%) w celach edukacyjnych, lub $\frac{1}{5}$ z powodów rodzinnych. Hindusi natomiast w niemal równym stopniu (po ok. 38%) z powodów rodzinnych lub za pracę. Syryjczycy zdecydowanie najczęściej (63,5%) z „innych powodów”, przeważnie są uchodźcami, $\frac{1}{3}$ spośród nich przyjeżdża z powodów rodzinnych. Marokańczycy zdecydowanie najczęściej (70,5%) z powodów rodzinnych. Zdecydowana większość Białorusinów (84,4%) dostaje pozwolenie z „innych powodów” (najczęściej to powody polityczne). Rosjanie natomiast mają zróżnicowane powody starania się o pozwolenie na pobyt. Najczęściej (choć dotyczy to niespełna 40%), są to powody rodzinne, „inne” (prawie $\frac{1}{4}$ pozwoleń) czy edukacji ($\frac{1}{5}$). Połowa Turków (50,4%) przyjeżdża z powodów rodzinnych, a Brazylijczycy najczęściej (42,7%) w celach edukacyjnych lub rodzinnych (30,6%).

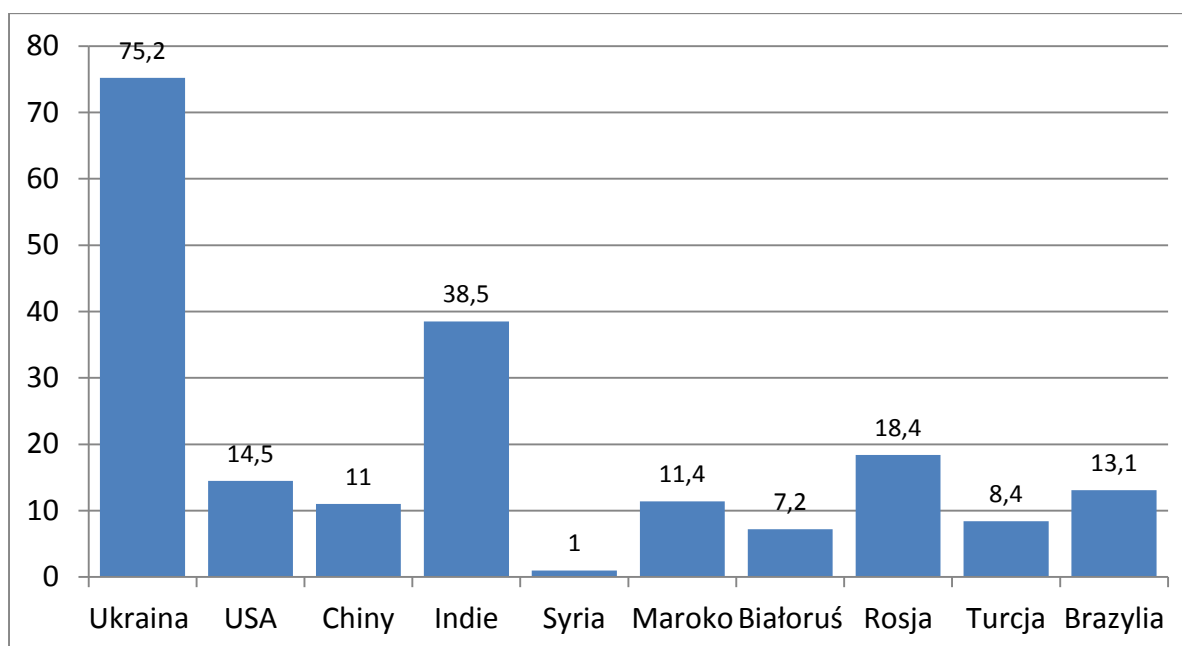
Rysunek 1. Powody rodzinne a obywatelstwo 2015 r. (w %). Źródło: dane Eurostat 2016.

Wśród pozwoleń na pobyt z powodów rodzinnych zdecydowanie dominują Marokańczycy, następnie Turcy i Hindusi. Zdecydowanie najmniej korzysta z tej przyczyny Białorusinów, Ukraińców i Amerykanów.

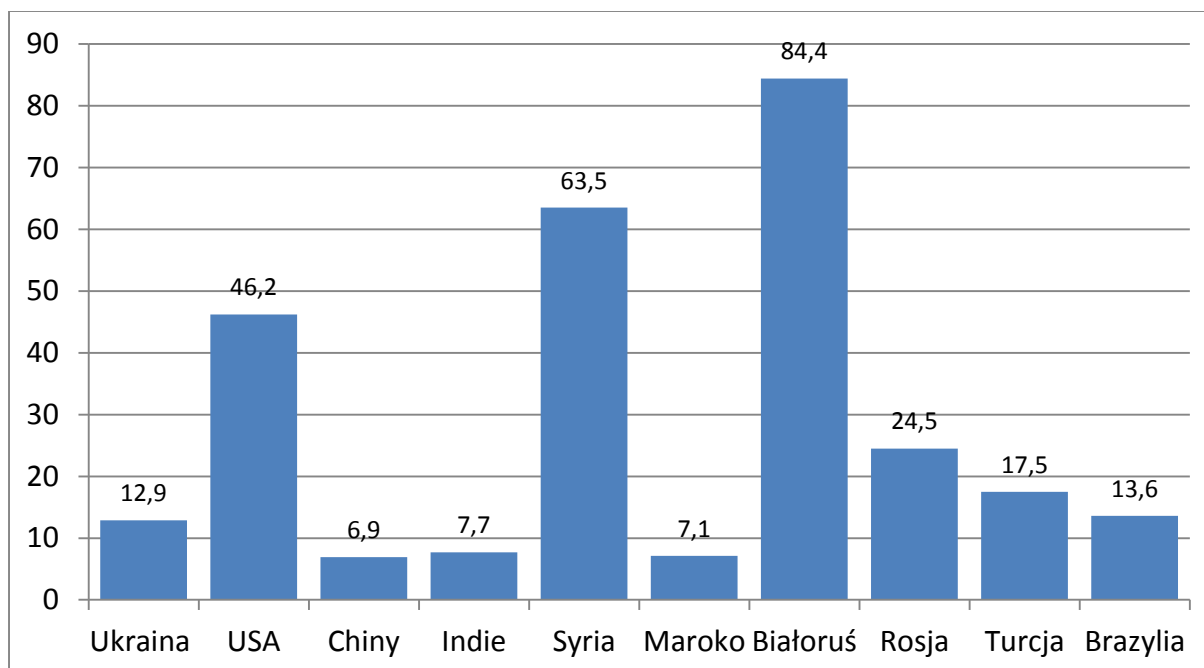
Rysunek 2. Edukacja a obywatelstwo 2015 r. (w %). Źródło: dane Eurostat 2016.

Edukacja w Europie jest zdecydowanie najbardziej atrakcyjna dla Chińczyków (61,2%) i Brazylijczyków (42,7%). Natomiast w najmniejszym stopniu dla Syryjczyków, jedynie 1,5% spośród nich dostało pozwolenie na pobyt z tego powodu, i Białorusinów (4,7%).

Rysunek 3. Praca a obywatelstwo 2015 r. (w %). Źródło: dane Eurostat 2016.

Praca jako główny cel pobytu w Europie jest zdecydowanie najbardziej popularna wśród Ukraińców, w następnej kolejności wśród Hindusów (ale proporcjonalnie prawie o połowę mniej popularna). Najmniej popularna wśród Syryjczyków i Białorusinów.

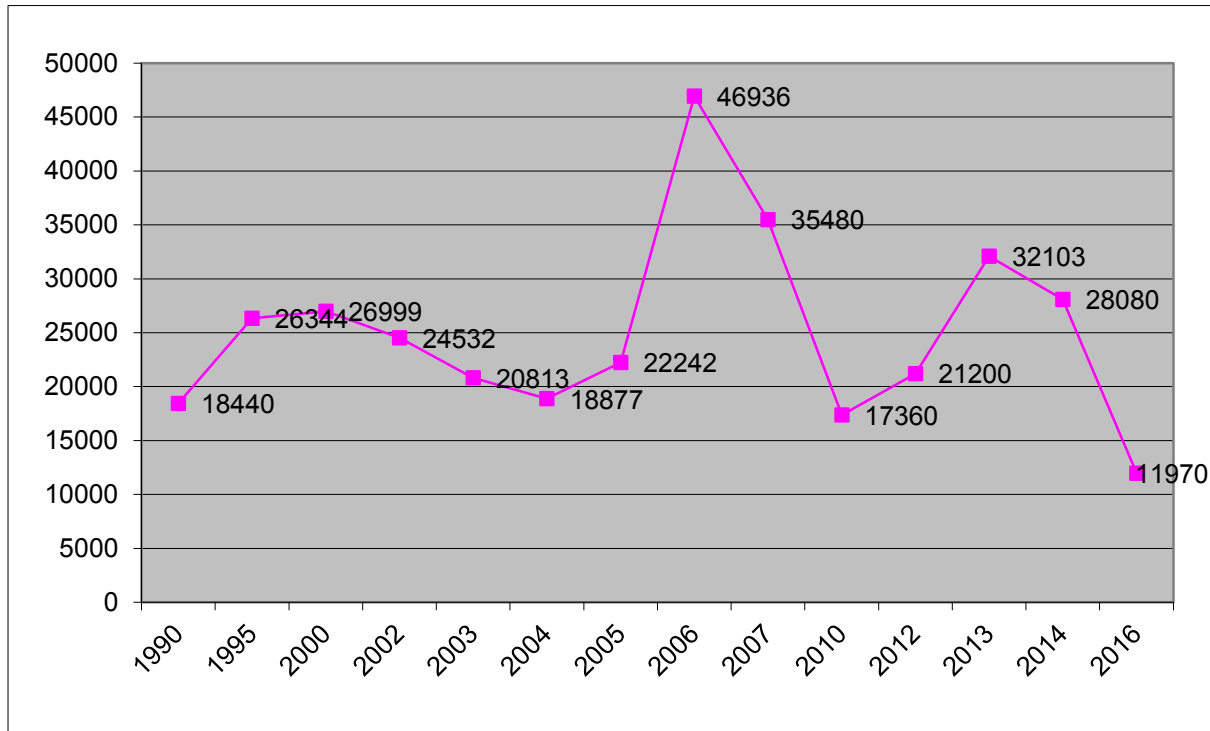

Rysunek 4. Inne powody a obywatelstwo 2015 (w %). Źródło: dane Eurostat 2016.

Wśród „innych powodów” zdecydowanie dominują Białorusini i Syryjczycy (powody polityczne) i w dalszej kolejności Amerykanie (turystyka, przeprowadzka na emeryturę do kraju przodków). Zaś w najmniejszym stopniu Marokańczycy i Chińczycy.

5. Polacy jako emigranci

Polskę zwykle się traktować jako kraj emigracyjny, lub (ewentualnie) tranzytu emigracyjnego. Na przestrzeni ponad 150 lat z Polski rzeczywiście ludność głównie wyjeżdżała, czasami masowo w celach zarobkowych, osiedleńczych, ale również z powodów politycznych.

Rysunek 5. Emigracja z Polski na pobyt stały. Źródło: dane GUS, Rocznik Demograficzny 2008, 2017.

Po dużym wzroście w 2006 r. w ostatnich latach spada emigracja z Polski na pobyt stały. W 2013 r. liczba wymeldowań z pobytu stałego w Polsce z powodu wyjazdu za granicę wynosiła 32,1tys., w kolejnym roku 28,1 tys., natomiast w roku 2016 zmniejszyła się do 12,0 tys. Po widocznym w latach 2010-2013 wzroście nastąpiło zatem dalsze, tym razem znacznie wyraźniejsze, zmniejszenie wyjazdów za granicę.

W ostatnich latach można również zaobserwować zainteresowanie naszym krajem jako miejscem osiedlenia się lub też czasowego pobytu przedstawicieli innych nacji (jak wskazano już wyżej głównie w celach zarobkowych).

Tabela 6.

Polska: Saldo migracji na pobyt stały (w tysiącach)

Lata	Napływ	Odływ	Saldo
1952-2016	586,5	1682,9	-1096,2
1952-1960	275,1	370,4	-95,3
1961-1970	24,3	223,8	-199,5
1971-1980	16,3	225,7	-209,4
1981-1990	17,3	266,7	-249,4

cd. tabeli 6.

1991-2000	72,7	224,8	-152,1
2001-2010	112,8	258,3	-145,5
2016	13,5	12,0	1,5

Źródło: dane GUS.

W 2016 r. imigracja do Polski na pobyt stały nieznacznie wzrosła w porównaniu do roku 2014 i wynosiła 13,5 tys. wobec 12,3 tys. rejestrowanych uprzednio. W latach wcześniejszych (2009-2013) obserwowana była tendencja spadkowa. W wyniku tych zmian saldo migracji w 2016 r. osiągnęło wartość dodatnią 1,5 tys., podczas gdy w 2014 r. wynosiło -15,8 tys.

Tabela 7.*Emigracja z Polski na pobyt stały według kontynentów*

Kontynent	1990	1995	2000	2004	2005	2010	2012	2013	2014	2016
Afryka	54	54	38	21	46	32	37	56	56	16
Ameryka Pd.	11	11	12	7	18	15	18	42	20	12
Ameryka Pn. i Środk.	4092	4874	3798	3074	3460	2392	2175	3380	2576	873
Azja	41	34	43	39	46	94	82	128	131	47
Europa	13898	20987	22914	15547	18416	14651	18672	28166	25031	10936
Australia i Oceania	344	383	193	184	244	175	216	331	266	86
Nieustalony kraj	-	1	1	5	12	1	-	-	-	-
Ogółem	18440	26344	26999	18877	22242	17360	21200	32103	28080	11970

Źródło: dane GUS, Rocznik Demograficzny 2008, 2017.

Różne były kierunki emigracji z Polski, inne w zależności od roku wyjazdu, ale najczęściej były to Stany Zjednoczone, Niemcy, czy w ostatnich latach Wielka Brytania i Irlandia. W skali globalnej Polacy stanowią znaczącą grupę przemieszczających się, w niektórych krajach osiągnęli status dominującej lub znaczącej nacji, np. w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Irlandii, Włoszech, Norwegii czy Holandii.

Główne kierunki emigracji na pobyt stały pozostają niezmiennie – są to Niemcy oraz Wielka Brytania (do krajów tych wyjechało na stałe w 2016 r. odpowiednio: 4,4 tys. oraz 2,9 tys. osób).

6. Podsumowanie

Do Europy udają się przedstawiciele różnych nacji. Ich powody są zróżnicowane. Jednak wśród poszczególnych narodowości można zauważyć dominujące trendy. I tak z przyczyn rodzinnych najczęściej przyjeżdżają Marokańczycy, za pracą Ukraińcy, w celach edukacyjnych Chińczycy i z „innych powodów” Białorusini.

Można też wskazać „specjalizacje” poszczególnych państw przyjmujących. W edukacji obywateli państw pozaeuropejskich specjalizuje się Wielka Brytania, która w 2015 spośród

wszystkich 525 635 wydanych w Europie pozwoleń, sama wydała 229 097 czyli 43,6%, natomiast w 2016 r. 52,6% (365 455 spośród 694 648 wydanych w całej Unii).

Do pracy przyjmuje głównie Polska (w 2015 r. Polska wydała 375 342 pozwoleń z 707 598 wydanych w całej UE, czyli 53% natomiast w 2016 już 57,9% spośród wszystkich wydanych pozwoleń: Polska 493 960 z 852 747). Jak widać Polska jest znaczącym krajem na europejskim rynku migracyjnym.

Rodziny sprowadzane są głównie do Niemiec (w 2015 wszystkich pozwoleń z tego tytułu było 753 377, z czego Niemcy wydały 133 893 czyli 17,8%, natomiast w 2016 r. spośród 779 301 wszystkich pozwoleń Niemcy wydały 136 982 czyli 17,6%).

W „innych powodach” również dominuje Wielka Brytania (w 2015 z 619 019 pozwoleń, Wielka Brytania wydała 195 904 czyli 31,6%, natomiast w 2016 r. spośród 1 028 810 Wielka Brytania wydała 294 022 czyli 28,6% natomiast Niemcy 282 232 czyli 27,4%).

W Polsce w ostatnich latach dokonała się znacząca zmiana. Widoczny jest spadek emigracji na pobyt stały i jednocześnie po raz pierwszy od czasu zakończenia drugiej wojny światowej w 2016 r. więcej osób do Polski przyjechało na stałe niż z niej wyjechało. Imigrantami (na stałe) są przede wszystkim Polacy (73,6% ogółu imigrantów), którzy powrócili z Wielkiej Brytanii (3,3 tys. osób), z Niemiec (1,9 tys.) (GUS, 31.12.2016).

Bibliografia

1. Betts, A. (ed.) (2012). *Global Migration Governance*. New York: Oxford University Press.
2. *Biuletyn Migracyjny*, 53/2015. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytet Warszawski.
3. *Eurostat regional yearbook 2017*. Retrieved from: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2017/09/14-09-2017-eurostat-regional-yearbook-2017.
4. Eurostat (2016). *First residence permits issued by reason*. Retrieved from: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:First_residence_permits_issued_by_reason,_2016_MI17.png.
5. *Global Migration Trends. Factsheet* (2016). International Organization for Migration. Retrieved from: <https://www.iom-nederland.nl/images/Nieuws/2016/april/Global-Migration-Trends-2015-Factsheet.pdf>.
6. Holzer, J.Z. (1999). *Demografia*. Warszawa: PWE.
7. (2017). *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2016 r. Stan w dniu 31 XII*. Warszawa GUS.
8. Eurostat (2016). *Migration and migrant population statistics*. Retrieved from: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/pl.

9. Ravenstein, E.G. (1889). The Laws of Migration. *Journal of the Royal Statistical Society*, Volume 52.
10. *Regiony – uczestnicy zmian gospodarczych. Polityka regionalna stawia czoła wyzwaniom demograficznym* (2007). Luksemburg: Komisja Europejska.
11. Salzmann, T., Edmonston, B., Raymer J., (2010). *Demographic Aspects of Migration*, Springer Fachmedien. Wiesbaden.